

educational programs the tools that do not take into account feedback (student-centered approach), which is an important component of European countries, are used. Therefore, the implementation of student-centered approach, building educational programs based on competency approach and learning outcomes, quality assurance is an important reason to study the issue of quality, monitoring, frequency of review of educational programs in higher education and this determines its relevance.

The article is aimed at generalizing approaches to quality assessment, monitoring and periodical revision of educational programs in higher education institutions when implementing system of internal quality assurance of higher education.

Scientific methods of analysis, synthesis and comparison were used for the analysis of approaches to quality assessment, monitoring, frequency of revision of programs in higher school when implementing internal quality assurance.

The article reveals approaches to quality assessment, monitoring and periodicity of educational programs in higher education institutions when implementing system of internal quality assurance of higher education.

In order to find out the frequency of revision of educational programs in universities were analyzed existing higher education documents aimed at introducing a system of internal higher education quality assurance in the defined frequency terms.

The paper has identified the requirements to experts who evaluate, monitor and review educational programs, approaches to their quality assessment and determined that the priority of educational program revision period is a year and the need to review the results of monitoring. The European experience of implementing, evaluating and updating educational programs in higher education institutions on the basis of competence and student-centred approaches defined by the project Tuning have been considered. The results will have to form their own approaches of higher education institutions to quality assessment, monitoring and periodical revision of educational programs.

Key words: *institution of higher education, educational program, system of internal higher education quality assurance, quality of educational programs, monitoring of educational programs.*

УДК 378+78+37.091.31-059.1

Наталія Білова

Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ORCID ID 0000-0001-7147-2433

DOI 10.24139/2312-5993/2017.05/205-217

МОДЕРНІЗАЦІЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ НА ЗАСАДАХ АВТОНОМНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядається проблема впровадження автономного навчання в систему підготовки фахівців мистецьких спеціальностей у вищій школі; уточнюється поняття автономного навчання, виявляються педагогічні тенденції, специфіка і принципові засади автономного навчання стосовно освоєння мистецьких дисциплін, обґрунтовуються провідні підходи (посилення особистісної спрямованості навчального процесу, компетентнісний, аксіологічний та акмеологічний), педагогічні умови (зміна ролі викладача в організації самостійної діяльності студента, критично-оцінне спрямування навчального процесу, активізація творчих засад учіння на основі посилення зв'язку з практикою) та методи їх реалізації.

Ключові слова: *автономне навчання, мистецька освіта, студенти.*

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку мистецької освіти мають орієнтуватися на впровадження нових підходів, розробку актуальних педагогічних технологій, урахування потреб майбутньої професійної діяльності студентства в нових соціальних умовах. Відхід від авторитаризму у викладанні мистецьких дисциплін, забезпечення умов щодо розвитку здатності майбутніх фахівців до творчого вирішення художніх завдань, модернізація вищої школи актуалізують питання подолання пасивності студентства, розширення свободи вибору, організації самоосвіти й саморозвитку.

Реалізація сучасної парадигми національної освіти в умовах формування міжнародного освітнього середовища вмотивовує своєчасність дослідження проблеми автономного навчання, який у контексті мистецької освіти набуває специфічних характеристик.

Аналіз актуальних досліджень. Особливості впровадження автономного навчання в мистецьку освіту практично майже не розглядалися вченими. Проте, низка досліджень, виконаних українськими науковцями в останні роки, близько торкаються означеної проблеми. Зокрема, О. Андрейко запропонувала мистецько-персоналізований підхід до розвитку виконавської культури скрипалів. Продуктивним для вирішення проблеми автономізації мистецького навчання є кооперований підхід (Р. Савченко), що передбачає сумісне навчання студентів різних спеціальностей. Технології індивідуалізації мистецького навчання, забезпечення акмеологічного спрямування художнього розвитку студентів (А. Козир), гедоністичного забарвлення навчання як засобу вдосконалення навчання (Л. Василенко) та ін. створюють підґрунтя для модернізації мистецької освіти, закладають фундамент теоретичного вирішення проблеми автономного навчання студентів у сфері мистецтва. Урахування досягнень науковців уможлиблює розробку проблеми впровадження автономного навчання студентів у сучасних умовах розвитку мистецької освіти у вищій школі.

Мета статті – виявити особливості, педагогічні тенденції та специфічні умови впровадження автономного навчання майбутніх фахівців мистецтва у вищій школі.

Методи дослідження. Реалізація мети статті здійснювалася за допомогою сукупності загальнонаукових методів дослідження, як-от: теоретичного аналізу й синтезу (для визначення понятійно-термінологічного апарату автономного навчання у сфері мистецької освіти), порівняння, аналогії, індукції й дедукції (з метою виявлення особливостей педагогічних тенденцій, специфічних ознак і засад автономного навчання і умови видів щодо його структурних компонентів), аналіз та узагальнення (з метою виявлення наукових підходів щодо організації автономного навчання); спостереження, аналіз, класифікація систематизація й узагальнення педагогічного досвіду і продуктів мистецько-навчальної діяльності студентів

(для виявлення та обґрунтування педагогічних умов і методів у царині автономного навчання вищої музично-педагогічної школи).

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових джерел (D. Little, O. Смольнікова) дозволяє конкретизувати поняття автономного навчання як процесу організації та систематизації студентом власного навчального середовища самостійно або, у разі потреби, орієнтуючись на настанови викладача.

Автономне навчання в галузі мистецтва відрізняється певною специфікою, яку зумовлено, насамперед, творчим характером художньої діяльності. Мистецьке навчання передбачає актуалізацію індивідуальних мистецьких якостей, розвиток яких потребує не тільки внутрішніх зусиль студентів, а й зовнішнього спостереження і контролю з боку викладача (відпрацювання вокальних умінь, особливостей постановки руки в інструменталістів, хореографічних рухів тощо). Тобто необхідність втручання викладача при навчанні студентів мистецьких спеціальностей мотивується об'єктивними чинниками. У такому разі автономне навчання майбутнього фахівця в галузі мистецтва набуває характерних ознак, що поєднує як необхідність посилення здатності студента до самокерованого художньо-творчого розвитку, так і збереження педагогічного супроводу в тих межах, що не заважають досягненню основного завдання – зберегти неповторність художньо-творчої індивідуальності майбутнього фахівця. Упровадження автономного навчання має сенс у тій мірі, у якій переслідує мету – навчити студента вчитися, свідомо формувати власні уміння й навички мистецької діяльності, самостійно орієнтуватися в художніх явищах та творчо проявляти себе в мистецтві.

Близькими, але не тотожними поняттю «автономне навчання», такими, що визначаються рівнем самостійності і студентоцентрованості студентів, виступають дефініції «самоосвіта», «самонавчання», «незалежне навчання». Проте, автономне навчання не є синонімом самоосвіти й не означає навчання без допомоги викладача, не передбачає зняття відповідальності з викладача за навчальний процес і всюдозволеність для студентів. Автономне навчання в сфері мистецтва спрямоване на розвиток у студентів здатності до самостійності, до прийняття на себе відповідальності за результати навчання, до критичної рефлексії. Студент отримує незалежність у визначенні цілей свого навчання, змісту й послідовності організації навчального процесу, виборі методів і прийомів освоєння мистецьких умінь і навичок, установленні темпу, часу, місця засвоєння матеріалу. Суворі регламентація навчальних дій з боку викладача поступається місцем самостійному вибору студентом того, що варто освоїти для досягнення кінцевого результату навчання.

Структура мистецького автономного навчання включає цілісну єдність взаємозумовлених і взаємодіючих складових: мотиваційно-

орієнтаційну, спрямовану на формування у студентів потреби до самовизначення й самореалізації в мистецтві, на усвідомлення мети свого навчання; аналітично-ціннісну, зорієнтовану на активізацію здатності студентів до критичного осмислення художніх явищ, до усвідомленої адекватної оцінки художнього простору, до самооцінки та творчої рефлексії; емоційно-вольову, що передбачає розвиток здатності студентів мобілізувати внутрішні ресурси для досягнення навчальної мети, для мистецького удосконалення, спроможності виявити емоційну стійкість у ситуаціях прилюдної демонстрації власних мистецьких здобутків; художньо-творчу, мета якої – розвиток у студентів тих властивостей і особистих якостей, які необхідні для відпрацювання індивідуального художнього стилю самовираження в мистецтві.

Не претендуючи на узагальнену концептуалізацію проблеми, окреслимо **провідні підходи** до розробки практичних технологій автономного мистецького навчання студентів у вищій школі.

Для автономного навчання у сфері мистецтва характерним є посилення *особистісної спрямованості навчального процесу*, одним із проявів якого виступає розвиток автономних навчальних якостей студентів, насамперед таких, як сформованість постійної потреби, прагнення до творчості, до прояву ініціативи, до оригінального самовираження в мистецтві; здатність до рефлексивного самооцінювання, самоконтролю й самокоригування власних навчальних зусиль; здатність до усвідомлення і цілеспрямованого відпрацювання особистих способів учіння та практично-творчих умінь, притаманних мистецькій індивідуальності саме цього студента; здатність до вольової саморегуляції практично-творчих занять, уміння мобілізувати власні сили, доволно активізувати пошукові зусилля; уміння планувати робочий час, розробляти перспективи власної навчальної діяльності; відповідальність за результати власного навчання.

Актуальним для впровадження й розвитку автономного навчання лишається *компетентнісний підхід*, що в галузі мистецтва передбачає сприяння актуалізації спроможності студента оптимально реалізувати всі цілі художньої навчальної діяльності, а також творчо підходити до її організації, що зумовлюється знаннями, навичками, уміннями, засвоєними видами і способами (технологіями) здійснення задумів, а також індивідуально-психічними властивостями. Компетентнісний підхід у контексті автономного навчання спрямовано на формування самоосвітньої компетентності студентів, їх здатності до вироблення власної когнітивної стратегії в самокерованому навчанні. Опора на компетентнісний підхід в автономному навчанні дозволяє зосередити увагу на з'ясуванні ключових мистецьких компетенцій фахівця. Наприклад, упровадження автономного навчання в сучасних умовах викликає необхідність формування у студентів інформаційно-цифрової компетентності, що може сприяти розширенню їх

можливостей ознайомлення з мистецтвом різних стилів і жанрів, інтерпретаційними версіями репрезентації художніх творів, апробації й оприлюднення власних варіантів творчого вирішення мистецьких задумів.

Автономне навчання у сфері мистецтва передбачає акцент на *аксіологічному* його спрямуванні. Питання дослідження феномена ціннісних орієнтацій у площині автономного навчання, педагогічних умов і методів їх цілеспрямованого розвитку у майбутніх фахівців з мистецької галузі відзначаються певною складністю через поліфункціональність самого явища ціннісних орієнтацій. Проте розробка парадигми автономного навчання зумовлює необхідність дослідження аксіологічного підходу як одного з пріоритетних напрямів модернізації вищої мистецької освіти.

Розглядаючи аксіологічні проблеми у зв'язку зі спрямованістю особистості, вважаємо, що ціннісні орієнтації майбутніх фахівців є основним вектором визначення цілей, засобів, результатів навчальної діяльності. Відтворюючи інтереси, бажання, прагнення студентів, орієнтуючи їх діяльність на досягнення мети, цінності допомагають майбутнім фахівцям пізнати себе й на цьому шляху досягти свободи, вивільнення, автономності. Аксіологічні пріоритети як стабільні утворення, що регулюють і спрямовують навчальну діяльність студентів, відображають напрям до досягнення ідеалу, до реалізації планів, виступають фундаментом стабільності в навчальних перспективах майбутніх фахівців. Виступаючи однією з базових у дослідницькій парадигмі наук про особистість, ціннісна проблематика є необхідною у вирішенні питань автономного навчання студентів мистецтва у вищій школі.

Оскільки важливим соціальним компонентом навчальної автономії є, на нашу думку, здатність до співпраці та продуктивної взаємодії з іншими суб'єктами освітнього простору, однією з необхідних умов її розвитку вважаємо *комунікативний* контекст навчання. Групова діяльність на основі співробітництва ґрунтується на принципі позитивної взаємозалежності, що вимагає від студентів активного залучення до процесу навчання, взаємної відповідальності, взаємоконтролю та оціночної рефлексії. Конфлікт думок і підходів, що закономірно виникає під час виконання спільних завдань, породжує ситуацію необхідності формувати власну точку зору на проблему, аргументувати й обстоювати її, переконувати партнерів по взаємодії, знаходити альтернативи, приймати спільні рішення, що, у свою чергу, стимулює творчий пошук, вироблення механізмів співпраці, ефективного способу взаємодії для знаходження раціональних шляхів вирішення проблеми. Упровадження комунікативного підходу сприяє формуванню таких важливих для розвитку у просторі автономного навчання особистісних якостей, як усвідомлення особистої індивідуальності, адекватна самооцінка, самоповага й повага до точки зору іншої людини, відповідальність, ініціативність, готовність до подолання перешкод тощо.

До методологічних засад мистецького автономного навчання слід віднести також *акмеологічний підхід*. Посилення акмеологічних засад навчання передбачає активізацію прагнення студентів на досягнення найвищого рівня професійного становлення. Акмеологічна стратегія навчання сприяє активізації емоційно-вольових можливостей творчого потенціалу та здібностей студентів. Посилення акмеологічних засад учіння передбачає формування у студентів установки на самовдосконалення протягом усього життя. Зауважимо, що акмеологічне спрямування навчання має ґрунтуватися на врахуванні не тільки позитивних, прогресивних потенційних можливостей студентів. Важливо спонукати їх до самодіагностики з метою визначення й подолання негативних характеристик, уникнення регресивних варіантів самоздійснення. Загалом, акмеологічний контекст автономного навчання передбачає за діяння об'єктивних та суб'єктивних чинників, що, впливаючи одні на одних, спричиняють прогресивний розвиток студентів, досягнення майбутніми фахівцями у процесі навчання творчих вершин, художнього «акме»

Упровадження автономного навчання потребує дотримання певних **педагогічних умов** для того, щоб майбутні фахівці змогли усвідомити себе активними суб'єктами освітнього процесу. Серед них назвемо насамперед такі, як зміна ролі викладача в організації самостійної діяльності студента; критично-оцінне спрямування навчального процесу та активізація творчих засад учіння на основі посилення зв'язку з практикою.

1. *Зміна ролі викладача в організації самостійної діяльності студента.* Традиційний, субординаційний (односпрямований) характер спілкування викладача зі студентами пов'язано з діями наказу, примушення, розпорядження, заборони, покарання. Сутність поведінки викладача зводиться до домінування – викладач і керує навчальним процесом, і несе відповідальність за результати мистецької підготовки студентів.

У автономному навчанні звичка до викладацького домінування має поступитися місцем гуманно-етичній організації педагогічної діяльності, пріоритетом якої виступає особистість студента. Таке тлумачення переорієнтовує функції викладача. Вимогливість до виконання поставлених перед студентами завдань поступається місцем консультуванню щодо організації самостійного навчання, наданню в разі потреби своєчасної допомоги студенту у виборі навчального матеріалу, в окресленні мети і спрямуванні свого мистецького розвитку на досягнення оптимального результату. На всіх етапах навчання й мистецького розвитку – від чіткого визначення перспектив та окреслення шляхів їх досягнення до самооцінки досягнутих результатів – остаточно відповідальність покладається на студента. При цьому викладач не стоїть осторонь. Його завдання – підтримувати мотивацію студента до опанування мистецтвом, всіяко сприяти формуванню професійних умінь, розвитку необхідних художньо-

особистісних якостей. Викладач, передбачаючи можливі навчальні труднощі в залежності від індивідуальності студента, надає йому поради щодо подолання ускладнень, обговорює зі студентами можливі варіанти уникнення негативних наслідків самостійного опрацювання матеріалу.

Роль консультанта, порадача, фасилітатора потребує від викладачів не тільки педагогічного такту, стриманості, терпіння, але й досконалого володіння методами опосередкованого впливу, ненав'язливої корекції, психологічними прийомами створення індивідуально-орієнтованого навчального середовища.

Зміна ролі викладача потребує створення сприятливої атмосфери навчання на основі цілеспрямованого досягнення партнерських стосунків між викладачами і студентами, побудову міжособистісного спілкування на засадах суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії, для якої притаманною стає рівність особистісних і статусних позицій. У гуманізації міжособистісних стосунків на ґрунті мистецтва важливу роль відіграє здатність викладача до емоційної ідентифікації зі студентом, передбачає орієнтацію і викладачів, і студентів на найкращі особистісні риси.

Автономне навчання передбачає розвиток педагогічної культури викладача в напрямі актуалізації індивідуальних її характеристик. Викладачу має стати притаманним відпрацювання індивідуального стилю педагогічної діяльності, індивідуальних підходів до взаємодії зі студентами, пошук власного оригінального почерку в досягненні взаєморозуміння з ними. Рівень кваліфікації викладача характеризується здатністю до створення авторських моделей навчання, а не тільки якісним виконанням розроблених ззовні вимог. Забезпечення педагогічного супроводу навчальної діяльності студента має супроводжуватися високим розвитком рефлексії викладача, здійсненням самоспостереження, самооцінки за власними педагогічними діями, самоконтролю за обраною стратегією викладання і способу взаємодії зі студентами. Крім того, для викладачів мистецьких дисциплін має стати притаманним естетичне наповнення педагогічної етики.

2. *Критично-ціннісне спрямування навчального процесу* вважаємо необхідною, а, можливо, й визначальною умовою досягнення ефективності автономного навчання у сфері мистецтва. З позицій аксіологічного підходу критично-ціннісне спрямування навчального процесу передбачає формування у студентів здатності до незалежного, неопосередкованого чужою думкою сприймання художніх явищ, відчуття глибокого зв'язку між внутрішньою свідомістю й емоційним переживанням художнього простору, актуалізацію можливості безпосередньо, без будь-якого раціонального осмислення, «схоплювати» цінності, усвідомлювати індивідуальну значущість навчального матеріалу.

Досягнення результативності автономного навчання, успішності його впровадження потребує класифікації навчальних цінностей за певними критеріями. На нашу думку, найпродуктивнішими можуть виявитися такі, як: адекватність, інтенсивність, переважання.

Адекватність цінностей зорієнтовано на встановлення відповідності між якістю знань та схильності студента до тих чи інших художніх явищ. Наприклад, адекватною можна визнати жанрову оцінку мистецького твору в тому разі, якщо вона відображає обізнаність студента в різноманітних жанрах з одного боку, з іншого – виявляє естетичне ставлення студента до певних мистецьких жанрів.

Інтенсивність оцінки виявляє залежність цінності від сили інтересів індивіда. Наприклад, якщо інтерес правильно зорієнтований, об'єктивно значуще художнє явище викликає захопленість студента, а примітивний мистецький твір – байдуже ставлення.

Переважання як критерій сформованості цінностей означає превалювання в свідомості студента інтересу до тих чи інших цінностей. Наприклад, одного студента привертає авторитарний стиль викладання, іншого – демократичний. Усвідомлення переваг дозволяє розмістити навчальні, мистецькі, педагогічні цінності в залежності від їх суб'єктивної значущості для студента.

Аксіологічний простір освітньої системи забезпечується впровадженням методів, що спонукають студентів до вибіркового дій на основі індивідуальної ієрархічної системи диспозицій. Методи критично-аналітичного обговорення проблем, проведення дискусій, система завдань на вибір об'єктів з його аргументацією тощо розширюють художньо-ціннісний горизонт майбутніх фахівців. Критично-ціннісне спрямування навчального процесу передбачає також впровадження вправ на класифікацію матеріалу. Важливо, щоб студенти вміли самі визначити підстави для класифікації. Для технології розвитку критичного мислення характерним є цілеспрямоване моделювання навчальних ситуацій, які б стимулювали студентів до спілкування з іншими учасниками, спонукали до висловлення власної точки зору, активізували бажання прийняти і, що надзвичайно важливо, готовність розділити чужу позицію.

3. Активізація творчих засад учіння на основі посилення зв'язку з практикою.

Професійне становлення студентів у сфері мистецтва неможливе поза творчою орієнтацією навчального процесу. У свою чергу, підкреслимо, що провідним завданням автономного навчання є якнайбільше сприяння творчому розвитку студентів. У контексті досягнення навчальної незалежності серед численних шляхів виокремимо значущість такого, як вибудова індивідуальної траєкторії навчання з оглядом на перспективу майбутньої діяльності. Щоб досягти ефективності

в будь-якій діяльності, важливо чітко уявляти собі її результат. Студент, який вчиться заради досягнення успіху у навчанні, в нинішніх соціальних умовах програє тому, хто усвідомлює реальну ситуацію застосування набутого в стінах університету.

Чітке уявлення мети навчання і власного художнього розвитку виступає дієвим стимулом і мобілізації творчої енергії студентів. Роль мотивації в активізації творчих процесів завжди привертала увагу науковців і практиків. Один із відпрацьованих психолого-педагогічних постулатів активізації творчих проявів людини – необхідність формування мотиваційних засад її творчої енергії (А. Лук). Учені дотримуються думки про те, що навчити творчості не можна, але можна сформулювати потребу у творчості, постійне бажання продукувати нове, виявляти ініціативу у вирішенні завдань.

Творчість у мистецтві певним чином зумовлено пошуком оригінальності, самовиявлення, самопрезентації у вирішенні художніх завдань. Як спонукати студентів до цього? Примус, прямі розпорядження, наказ не можуть бути дієвими в даному випадку. Слід шукати інші шляхи мобілізації творчої наснаги студентів мистецьких спеціальностей. Один із таких міститься у специфіці автономного навчання, наріжним каменем якого виступає орієнтація студентів уже з перших курсів на потреби майбутньої практичної діяльності. Пробудження творчого мислення набуває нових імпульсів, коли перед студентами вимальовується реальна ситуація застосування їх творчих набутоків. Наведемо конкретний приклад. Припустимо, перед студентом висувається завдання – змодельовати різні інтерпретації музичного твору. Як мобілізувати творчу енергію виконавця? Один із ефективних способів – спроектувати ситуацію застосування результатів творчого пошуку студентів. Постановка питань типу: «Де виступатиме студент – на музично-просвітницькому заході, перед учнями свого класу в музичній школі, у шоу-програмі чи перед близькими друзями?», «Якій слухацькій аудиторії адресується той чи інший характер інтерпретації – дитячій, студентській, викладацькій?» «Що мають відчуті слухачі в Вашій інтерпретації?» конкретизують уявлення студентів щодо практичного застосування результатів творчості, підвищують емоційну забарвленість виконавського завдання, стимул для його продуктивного виконання. Отже, креативний фахівець формується у стінах навчального закладу, якщо його навчальну увагу зосереджено на практичних питаннях майбутньої професійної діяльності.

Автономне навчання мистецтва у вищій школі передбачає дотримання певних *етапів упровадження*. Перший спрямовано на мотиваційний розвиток, актуалізацію інтересу до самостійного опрацювання навчального матеріалу. Цей етап певним чином «ламає» звичні стереотипи ставлення до навчання – з об'єкта студент перетворюється на суб'єкт навчання, усвідомлює свою відповідальну роль

за його результати, за характер власного саморозвитку. Другий етап впровадження автономного навчання (практично-засвоювальний) підпорядковано оволодінню студентами на рівні практичного застосування вміннями визначати індивідуальні перспективи навчання, планувати роботу, усвідомлено співвідносити специфіку мистецької підготовки з практикою майбутньої професійної діяльності. Другий етап – триває найдовше, бо потребує пролонгованих зусиль від студентів для вільного оволодіння прийомами самостійного учіння, мобілізації вольових зусиль для досягнення навчальної мети, для самоздійснення у фаховій діяльності.

Третій етап (результативно-коригувальний) підпорядковано підведенню підсумків навчання, широкому впровадженню методів самоаналізу, саморефлексії, самоконтролю з метою внесення коректив до навчальної діяльності, створення планів щодо впорядкування свого освітнього середовища протягом життя.

Розробка *методів, прийомів, форм автономного навчання* в мистецькій освіті ще потребує проведення різносторонніх досліджень. Проте, на сьогодні вже можна окреслити низка напрямів розвитку методичної думки в цьому питанні.

Серед сучасних можна назвати такі, як методи перспективного проектування, моделювання професійно-творчих ситуацій, методи проблемно-рефлексивної подачі навчального матеріалу, методи активізації взаємооцінки тощо.

Важливого значення набувають методи і прийоми, спрямовані на оцінку студентами власних навчальних досягнень. Добре себе зарекомендувала робота в малих групах, де обмін цінностями не тільки сприяє об'єктивності результатів самооцінювання, а й «провокує» нові підходи, нове ставлення до навчальних проблем, сумніви в загальноприйнятих істинах.

Суттєве значення в оптимізації автономного навчання має також ігрова технологія, упровадження методів варіативного опрацювання матеріалу, широке застосування яких сприяє розвитку аксіосфери особистості, її творчих начал.

Актуальними для автономного навчання залишаються студентські конкурси, олімпіади, фестивалі, проведення яких допомагає студентам усвідомити індивідуальні результати навчання, власні фахові досягнення, що сприяє кристалізації уявлень щодо ідеалів оволодіння мистецькою професією.

Особливо значущим нині є створення технологій навчання, які б радикально вивільнили час для самостійної творчості студентів.

Загалом упровадження інноваційних методів має на меті створення освітнього середовища, яке б дозволяло спрямовувати мотивацію, стимулювати ініціативу, активізувати творчий пошук студентів.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Насамкінець підкреслимо, що визначені провідні підходи, педагогічні умови та методи, щосприяють розвиткові суб'єктності, ініціативності, реалізації творчого потенціалу студентів, уможливають побудову освітнього процесу на засадах автономного навчання.

Розвиток автономного навчання студентів мистецьких спеціальностей у вищій школі має стати одним із пріоритетних завдань освітньої політики суспільства, оскільки передбачає радикальне вдосконалення професійної підготовки фахівців, для яких характерним має стати здатність до незалежного мислення, самостійних творчих дій, відповідальність, схильність до саморозвитку й навчання протягом життя, зорієнтованість на самоактуалізацію і досягнення особистісно-професійного успіху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрейко О. І. Виконавська культура скрипаля : теорія та методика формування : монографія / Оксана Іванівна Андрейко. – Львів : Галицька видавнича спілка, 2013. – 298 с.
2. Василенко Л. М. Гедоністичні засади вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва: теорія та методика : монографія / Л. М. Василенко. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 336 с.
3. Козир А. В. Концептуальні засади формування основ професійної майстерності майбутніх учителів музики : навч. метод. посібник / Алла Володимирівна Козир. – К. : НПУ, 2007. – 197 с.
4. Лук А. Н. Психология творчества / А. Н. Лук ; отв. ред. В. А. Лекторский ; АН СССР. – М. : Наука, 1978. – 128 с.
5. Савченко Р. А. Методологічні підходи до формування музично-педагогічної компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти / Р. А. Савченко // Перспективи розвитку науки в сучасному світі : Матеріали міжнарод. научн.-практ. конференції. Частина 2. – Прага, 2012. – С. 109–115.
6. Смольнікова О. Г. Категорія автономного навчання у предметному полі вищої школи / О. Г. Смольнікова // Збірник наук. Праць Полтавського держ. педагогічного університету ім. В. Г. Короленка : Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 61/62 : 100-річчю присвячується. – С. 108–114.
7. Little D. *Autonomy in language learning* / David Little // *Autonomy in language learning : papers from a conference*. – London, 1990. – P. 7–15.

REFERENCES

1. Andreiko, O. I. (2013). *Vykonavska kultura skrypalia: teoriia ta metodyka formuvannia [Performing culture of the violinist: theory and methodology]*. Lviv: Halytska vydavnycha spilka.
2. Vasylenko, L. M. (2012). *Hedonistychni zasady vokalnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva: teoriia ta metodyka [Hedonistic foundations of the future music art teachers' vocal training: theory and methodology]*. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova.
3. Kozyr, A. V. (2007). *Kontseptualni zasady formuvannia osnov profesiinoi maisternosti maibutnikh uchyteliv muzyky [Conceptual foundations of formation of the bases of the future teachers' professional mastery]*. K.: NPU.

4. Luk, A. N. (1978). *Psykhohohyia tvorchestva [Psychology of creativity]*. AN SSSR. M.: Nauka.

5. Savchenko, R. A. (2012). Metodolohichni pidkhody do formuvannia muzychno-pedahohichnoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv doshkilnoi osvity [Methodological approaches to the future preschool teachers' pedagogical competence formation]. *Perspektivy razvitiia nauki v sovremennom mire: Materialy mezhdunar. nauchn.-prakt. konferentsii. Chast 2*. Krakov (pp. 109–115).

6. Smolnikova, O. H. (2014). Katehoriia avtonomnoho navchannia u predmetnomu poli vyshchoi shkoly [Category of autonomous learning in the subject field of higher school]. *Zbirnyk nauk. prats Poltavskoho derzh. pedahohichnoho universytetu im. V. H. Korolenka: Pedahohichni nauky, Vyp. 61/62: 100-richchiu prysviachuietsia* (pp. 108–114).

7. Little, D. (1990). Autonomy in language learning. *Autonomy in language learning: papers from a conference* (pp. 7–15). London.

РЕЗЮМЕ

Белова Наталья. Модернизация художественного образования в высшей школе на основе автономного обучения.

В статье рассматривается проблема внедрения автономного обучения в систему подготовки студентов художественных специальностей в высшей школе; уточняется понятие автономного обучения, раскрываются педагогические тенденции, специфика и принципиальные основы автономного обучения в контексте освоения художественных дисциплин, обосновываются ведущие подходы (усиление личностной направленности учебного процесса, компетентностный, аксиологический и акмеологический), педагогические условия (изменение роли преподавателя в организации самостоятельной деятельности студента, критически-оценочная направленность учебного процесса, активизация творческих принципов учения на основе усиления связи с практикой) и методы их реализации.

Ключевые слова: автономное обучение, художественное образование, студенты.

SUMMARY

Bilova Nataliia. Modernization of artistic education in the higher school on the basis of autonomous learning.

The article is aimed at revealing peculiarities, pedagogical tendencies and specific conditions for the introduction of autonomous training of the future art specialists in higher education. The concept of autonomous learning is considered as a process of organizing and systematizing the student's own learning environment independently or, if necessary, based on the teacher's instructions. The artistic and pedagogical context of autonomous learning is aimed at preserving the uniqueness of the artistic and creative personality of a future specialist on the basis of a balanced combination of the student's ability to self-directed artistic and creative development and the preservation of pedagogical support. This training provides students with independence in defining the goals of their learning, developing individual cognitive strategies, and assuming responsibility for learning outcomes through critical reflection. The structure of autonomous learning in the field of art includes the integral unity of mutually determined and interacting components: motivational-orientational, analytical-value, emotional-volitional and artistic-creative.

The leading approaches to the development of practical technologies for autonomous artistic training of students in higher education are as follows: enhancement of the personal orientation of the educational process, competence, axiological and acmeological approaches. The introduction of autonomous learning requires the observance of certain pedagogical conditions for awareness of the future specialists themselves as active subjects

of the educational process, namely: change of the role of the teacher in the organization of independent student activity, critical assessment of the educational process, activation of creative principles of learning on the basis of increasing communication with practice. Independent training of the future music teachers in higher school involves observing certain stages of the implementation of conditions and methods: first stage – focus on motivational development, second – practical-assimilative, third – effective-corrective.

Implementation of the pedagogical conditions of autonomous learning is expedient to implement through modern methods: perspective designing, modeling of professional and creative situations, problem-reflexive teaching material presentation, mutual awareness raising, public demonstration of own artistic achievements (competitions, festivals, competitions), which are aimed at evaluation, self-esteem, adjustment and designing by students of their own educational and creative achievements. We consider promising the development of technology of autonomous learning, which would radically liberate the time for students' self-creativity.

Key words: *autonomous learning, artistic education, students.*

УДК 378.147

Лідія Боднарюк

Івано-Франківський національний
медичний університет

ORCID ID0000-0001-9263-0453

DOI 10.24139/2312-5993/2017.05/217-230

СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ МЕДИЧНИХ ВНЗ У ГРУПАХ З АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ВИКЛАДАННЯ

Метою статті є дослідження теоретичних та практичних аспектів навчання української мови іноземних студентів-медиків у групах з англійською мовою викладання. Проведено аналіз, синтез і узагальнення наукових джерел. Проаналізовано цілі, завдання та етапи вивчення української мови як іноземної. Обґрунтовано доцільність застосування різних типів словників. Перспективи подальших наукових розвідок полягають в експериментальній перевірці методики навчання української мови студентів-іноземців медичних ВНЗ у групах з англійською мовою викладання з метою її подальшого вдосконалення.

Ключові слова: *англомовні студенти, володіння мовою, потенційний словник, робочий словник, тезаурус, медична термінологія, сигнальні картки, метод відштовхування.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку української освіти характеризується її інтеграцією у світове співтовариство, розширенням міжнародних контактів та залученням іноземних громадян до навчання в українських вишах. Це зумовлює необхідність модернізації процесу мовної підготовки інокомунікантів, пошук нових методів та підходів до їх навчання державної мови України.

Аналіз актуальних досліджень. На сьогодні накопичено чималий досвід викладання української мови як іноземної, що відображено у працях Г. Іванишин [3], Л. Козак [4, 5], Н. Литвиненко [7], Л. Селіверстової [8], Б. Сокола [9], Г. Строганової [11], М. Тишковець [12, 13], О. Туркевич [14], В. Федчик [16] та інших. Однак проблема навчання іноземних студентів